

Ortodoxia adevărată este cea în stare să învieze omul

- interviu realizat cu părintele Evloghie Munteanu, duhovnicul Mănăstirii Nera

Părintele Evloghie este unul din tinerii duhovnici români din zilele noastre, al cărui exemplu viu ne dă mari nădejdi de refacere a vieții duhovnicești în România. Întors din Sfântul Munte în pământul natal, se arată ca un nou Paisie Velicikovski care să restabilească duhovnicia și rânduiala în viața de obște, ce s-a pervertit ignorând predaniile Sfinților Părinți. Roadele duhovnicești ale obștii Mănăstirii Nera, al cărei povătuitor este, ne întăresc convingerea.

Glasul Monahilor (Revista Mănăstirii Petru-Vodă): *Părinte Evloghie, am vrea să ne vorbiți puțin despre viețuirea filocalică în mănăstirile de azi.*

Părintele Evloghie: Un părinte i-a cerut Bătrânului Sofronie, când acesta era pe patul de moarte, binecuvântare să întemeieze o mănăstire. Părintele a ezitat mult; a spus, după un moment de tăcere și rugăciune înaintea Domnului, că în ziua de azi nu se mai poate întemeia o mănăstire. După aceea iar s-a mai rugat și i-a dat binecuvântarea.

Trăim niște vremuri în care să mai pomeniști de mănăstire cu duh filocalic e prea mult, ba chiar **e aproape o “nebunie” să crezi că poți întemeia azi o obște în care toate să curgă într-o viețuire așa cum ne-au predanisit-o Părinții**. Spun asta pentru că vremurile în care trăim - și nu caut în asta un mod de a mă spăla pe mâini de propria-mi responsabilitate - sunt cumplite. Iată, aici la noi, pe pământul românesc, s-au deschis multe locașuri sfinte după ‘89, pentru că fuseseră distruse de comuniști. Sigur că trebuiau începute mănăstirile, dar cu cine? Călugări bătrâni erau puțini, iar dintre ei o bună parte se înstrăinase de duhul părinților. Așa au fost vremurile și nu e de judecat: Asta-i realitatea. Am plecat la drum cu foarte puțini Părinți duhovnicești după ‘89, iar noi, care am luat jugul acestei viețuiri minunate, am fost cumva aproape lipsiți de rădăcini, fără obârșie, fără înlănțuire, n-am avut ceea ce au părinții din Sfântul Munte, unde s-a păstrat bine tradiția asta - stareț (bătrân duhovnicesc) și ucenic. Noi suntem o generație crescută cumva singurei, adăpându-ne, cum spune Sf. Ignatie Briancianinov, mai mult din scrierile Părinților și mai puțin din pilda vie a unor bătrâni înduhovniciți, care să ne predanisească pe viu tradiția. Am plecat la drum cu bună dorință, dar să nu uităm cine suntem noi, cei care ne înrolăm în ceea ce ar trebui să constituie armata de elită a Domnului. Venim în mănăstire nu numai cu bunele noastre dorințe și cu inima arzând de dor, ci și cu grozăvia stigmatelor unei lumi care s-a îndepărtat cu totul de Domnul. Purtăm în noi tot iadul lepădării de Domnul ce se lucrează în lume în zilele noastre. **Suntem odraslele părinților care ne-au crescut în duh ateist**; mulți dintre viețuitorii din mănăstiri sunt proveniți din familii asemenea cu cea în care am crescut și eu: fără Biblie, fără icoane, fără zi de post, fără dus la biserică nici măcar o dată pe an. Toată spălarea asta a creierului pe care o face sistemul nostru educațional contemporan o simțim în noi până în adâncul sufletului, deși harul face minuni și cu adevărat lucrează în noi înnoirea nașterii din nou. Nu mai spun de viața pe care o trăiesc marea majoritate a tinerilor, viață dusă în tot felul de devieri aberante, departe de duhul poruncilor Domnului și de lucrările harului. Dintre acești tineri, unii ajung să se rupă din aceste mreje demonice și să intre în mănăstire. Să faci trecerea asta extraordinară de la un mod de viață trăită într-un duh antihristic - de ce să n-o spunem deschis că e chiar antihristic: e de ajuns să deschizi televizorul sau să te uiți la ce se întâmplă în licee, în facultăți, ce ascultă sau citesc tinerii, ce pagini de internet vizitează sau pur și simplu să faci o plimbare de o oră-două prin București sau prin alt oraș - acest salt pe care-l fac unii, intrând pe porțile mănăstirii, e cu adevărat o intrare într-un alt tărâm care se guvernează după cu totul alte legi și alte rânduieli. Viața de mănăstire este o “nebunească” încercare de a împlini (și nu oricum, ci îngerește!) voia lui Dumnezeu. Ce este această voie? Nimic altceva decât viața lui Dumnezeu însuși! Dar aceasta n-o poate trăi nici cel mai curat om de pe fața pământului, darămite eu, un om plin de stricăciune... Mi se cere un salt asimptotic, gigantic, de la minus la plus. Să mai crezi, așadar, că poți chivernisi

o viețuire de obște în duhul Părinților filocalici, când ești în bătaia tuturor vânturilor, ispitelor și încercărilor, cu oameni cu totul nepregătiți pentru aceasta, prea plăpânzi, prea firavi?...

Să ajungi să trăiești monahismul în adâncimea lui, în taina dăruirii Domnului, a încredințării depline în voia Lui, pe calea Ghetsimani-ului și a rugăciunii pentru întregul Adam - e ceva cumplit de greu pentru noi, dacă nu chiar, pentru unii, străin...

Cuvântul acesta este greu, dar nicidecum deznădăjduitor. E greu pentru că grele sunt zilele în care trăim. Părinții noștri, pentru lepădarea lor de sine și pentru dăruirea totală Domnului, primeau aripi mari cu care zburau peste talazuri, **pe când noi am moștenit niște cioturi cu care mai**

zburăm puțin, ne mai afundăm în valuri, mai intrăm într-o furtună, apoi prindem puțin curaj și, uite-așa, încet-încet, ajungem ultimii la liman.

Să nu se înțeleagă, prin ceea ce am spus până acum, că mă înscriu în rândul celor care aruncă vina pe “zilele rele” pe care suntem obligați să le trăim (ca și Adam, de altfel: “Femeia pe care Tu mi-ai dat-o...”). De vină nu este veacul, ci eu, care mă las dus de duhul veacului acesta în loc să-i urmez pe Părinți. Înainte, călugării ajungeau poate o dată în viață la marii trăitori - Antonie, Zosima, Ammona, Arsenie etc. - ca să primească cuvânt ziditor și nici nu erau întotdeauna primiți, pe când noi, iacătă, avem aici la îndemână întreaga lor viață și experiență cuprinse în paginile cărților care ne umplu bibliotecile. Dacă dormim la umbra crucii, tolăniți pe comoară, vina e a noastră: ne lăsăm purtați de duhul veacului, un duh antihristic care stinge în om tânjirea după Domnul. Cum scria Părintele Nicolae Steinhardt, îndemnându-ne a nu spune: “Uite ce-au făcut din mine!”, ci: “Uite ce am făcut eu din ce-au făcut ei din mine!”.

Concluzia? Bineînțeles că se poate forma o obște în duh filocalic!

G.M.: *Deci se poate, nu mai e o nebulie?*

P.E.: Ba da, “nebulie” este, dar nu înseamnă decât că este un imposibil posibil. Privind lucrurile din altă perspectivă, noi acum suntem mai aproape de mântuire decât oricând altcândva. Să dau un exemplu: nu ar trebui ca noi, cei atât de slabi și de neputincioși, atât de ezitanți și nestatornici, să ne smerim mai ușor, să alergăm mai grabnic la acoperământul harului, să conștientizăm că toate atârână de mila și de iubirea Domnului? Fiți cu luare aminte la viețile Părinților, care au fost niște bărbați atât de puternici, de curajoși, de statornici, de hotărâți, de verticali... Avva Pamvo a fost cumplit încercat de duhul desfrânării timp de 12 ani, până la deznădejdea cea mai cumplită, auzind la sfârșit glas din cer: “Pamvo, pentru aceasta te-am lăsat să fii în aceste ispite, ca să nu te înalți cu firea, socotindu-te în gândul tău că ești mare, nici să socotești că vei putea face ceva fără ajutorul lui Dumnezeu. De acum să-ți cunoști neputința și să nu te nădăjduiești în faptele și în bunătățile tale, ci în mila și în ajutorul lui Dumnezeu”. Vedeți, Domnul a “luptat” cu Avva Pamvo timp de 12 ani; cât ar trebui să lupte cu noi Domnul pentru a ne arăta cât de neputincioși suntem? Ar avea nevoie de mai mult de câteva minute. Noi știm că toate atârână de Domnul, că, dacă și-a luat un pic mângâierea de la noi, nu mai suntem în stare nici o brumă de canon să facem, ne zgândărim la primul cuvânt al fratelui, suntem cu “botul pus”, cu “fața cernită” - “nu știu ce am, nu mai merge!” Păi, unde vedem așa ceva la Părinți? Pentru noi e mai ușor să purtăm smerenia asta. Oamenii aceștia erau atât de hotărâți! Erau oameni verticali, cum spunea Avva Theodor al Fermei: “și dacă se va lipi cerul de pământ, Theodor nu se teme”. Cu asemenea oameni Domnul “a avut de furcă” până să-i învețe smerenia. Pe când cu noi, care suntem niște zdrențe netrebnice... Nu ne cere Domnul nimic decât să ne ținem mintea în iad, adică să ne recunoaștem ca vrednici de iad, dar să nu deznădăjduim. Ce-mi trebuie mai mult? Nu-i mântuirea aproape de noi?

G.M.: *Care este lucrarea omului?*

P. E.: Lucrarea omului este pocăința, schimbarea. Numai că schimbarea ține de împreună-lucrarea omului cu Domnul. Prin pocăință înțelegem toată transformarea asta (metanoia) care începe prin întoarcerea de la păcate și sfârșește cu îndumnezeirea, să ajungi Dumnezeu prin har. N-avem altă lucrare decât pocăința.

G. M.: *Și cum să nu deznădăjduim?*

P. E.: Eu nu deznădăjduiesc, pentru că Dumnezeu este iubire. Toate slujbele noastre sunt centrate pe mila și iubirea lui Dumnezeu: Că milostiv și iubitor de oameni ești... Cu harul și cu îndurările și cu iubirea de oameni... Doamne, miluiește! Omul dintotdeauna a așteptat mila.

G. M.: *În ce constă această așteptare? E cea de care vorbește Psalmistul: <<Așteptând, am așteptat pe Domnul>>?*

P. E.: Așteptarea este starea firească a omului. În devenirea noastră ca persoane, cum spune Părintele Sofronie, așteptarea e starea firească. Traducerea corectă a versetului pe care l-ai pomenit este: <<Răbdând, am răbdat pe Domnul>>. Trebuie să răbdăm, așteptând pe Domnul să se milostivească spre noi. Facem răbdare în așteptare ca să ne slobozească Dumnezeu de legăturile morții. Când spun “Aștept învierea morților” nu înseamnă că aștept cu groază o sentință pe care o știu de pe acum. Aștept nădăjduind. Părintele Nicolae Steinhardt spunea: “Aștept, mort de spaimă și plin de nădejde, Judecata de Apoi”.

G. M.: *Ce ne împiedică să așteptăm așa pe Domnul?*

P. E.: În *Vom vedea pe Dumnezeu așa cum este*, Părintele Sofronie spune că se simte înaintea lumii ca mesager al unei taine pe care oamenii au uitat-o: Dumnezeu este Iubire, este Părintele nostru Care ne-a chemat din neființă la ființă și Care ne-a deschis calea spre veșnica împărtășire de El. Problema cea mai mare este înstrăinarea noastră de la El, înstrăinare care a invadat toată existența noastră; tot ce facem azi ne înstrăinează din ce în ce mai mult de Duhul Sfânt.

Problema este că și noi, cei “întorși” vătămăți de stricăciunile pe care le-am îngurgitat îl percepem strâmb pe Dumnezeu. De asta se mai supără marii noștri duhovnici, zicând că “ceea ce trăim noi nu-i Ortodoxie...” Spunea Părintele Rafail: “Dacă nu simțim că facem pași pe cale înseamnă că, pe undeva, ne nevoim eretic”. De multe ori ne lăsăm purtați de superstiții sau de puncte de vedere care nicidecum nu sunt în duhul Părinților. **Ortodoxia adevărată este cea în stare să învieze omul; nu-i nici un muzeu de tradiții, după cum nu-i nici o casă deschisă inovațiilor contemporane.**

G. M.: *Totuși ce fie împiedică să-L vedem drept?*

P. E.: Păi, tot ceea ce am moștenit ne ajută să-L vedem strâmb. Trăim cu niște vătămături, stricăciuni, care sunt proprii unei ființe căzute, care nu poate să-L vadă pe Dumnezeu așa cum este. Cântăm la Înviere: “Să ne curățim simțirile și să-L vedem pe Hristos strălucind!”. Din clipa când a căzut, Adam nu l-a mai văzut pe Dumnezeu decât ca pe un Stăpân pedepsitor și a fugit de la fața Lui. **Noi fugim de la Domnul pentru că nu-L mai recunoaștem ca ceea ce este, ca Părinte.** Nu mai avem încredere: așteptăm numai biciul, ciomagul...

G. M.: *E posibil ca formalismul lipsit de conștientizare să fi dus la această vedere strâmbă?*

Biserica în care găsești numai forme e un cimitir!

P. E.: Biserica chivernisește și conținutul, și forma. Nu poate fi conținut fără formă. Trăim într-o tradiție, iar conținutul îl primim într-o anumită formă. Una fără alta nu se poate. Un muzeu de forme este, de fapt, un cimitir. Biserica în care găsești numai forme e un cimitir. Cum a căutat Starețul Paisie Velicickovski în Sfântul Munte un povățuitor și nu a găsit! N-a găsit un purtător al tradiției vii. În perioade de criză s-a mers și prin formă mai mult, că omul este tentat să se agate de forme. Chiar mă gândeam ce șoc vor fi resimțit evreii care au devenit apostoli, dărâmându-li-se toată construcția de forme ale legii celei vechi în care Dumnezeu îi binecuvânta, îi sfințea, îi

lumina. Au dărmăat tot pentru a putea rezidi în formele noi pe care le descoperea harul. Noi primim formele, iar punerea conținutului e o lucrare a harului.

Sunt unii oameni care nu văd mai mult, ci își trăiesc evlavlia și iubirea față de Domnul în formele astea mici. Mai vin creștini la ușa altarului și întreabă: “Părinte, pentru dezlegare de cununie trebuie cinci lumânări sau șapte?” Iar mie-mi vine să-i întreb dacă sunt creștini sau păgâni. N-ai ce face. Cu sufletul trebuie să lucrezi încetișor. Pentru că, dacă-i spui că-i în înșelare drăcească, îi stingi flacăra care mai pâlpâie în el. Lucrăm încet, mai ales că, dacă ne uităm la noi, suntem și noi niște superstițioși mai cizelați, mai rafinați, dar tot superstițioși. Noi L-am văzut pe Domnul cum este? Singura modalitate de a scăpa din înșelare este să recunoști că ești înșelat. Toți suntem într-o înșelare, formalști suntem toți dar, din fericire, Judecător este Dumnezeu, la Care încapă multă iubire.

G. M.: *Nu-i primejdios să ținem mintea în iad? Nu ajungem la deznădejde?*

P. E.: Așa cum sunt eu acum, sunt un candidat sigur al iadului. Eu nu fac decât să-mi conștientizez propria stare; nu văd împărăția înăuntrul meu, ci un amestec colcăind de patimi și stricăciune, văd a lucrare a iadului și, la capătul tuturor, moartea. În mine “trăiește” moartea. Nu mă proiectez în altă parte. Nu zic că dacă aș fi fost în altă parte eram altceva, dacă-l cunoșteam pe părintele cutare eram mai bine etc. Nu trăiesc himeric, ci recunosc ceea ce sunt acum: un candidat pentru iad. Dar nu deznădăduiesc.

Harul Domnului nu are sabat

G. M.: *Zic unii, chiar dintre Părinții duhovnicești, că astăzi nu mai putem dobândi harul lui Dumnezeu, ca odinioară.*

P. E.: Cine ți-a spus nebunia asta? Doamne, păzește-ne! Harul îl dă Domnul când știe că suntem copti. Părintele Sofronie spune că este o erezie să crezi că azi nu se mai poate trăi duhovnicește. Înseamnă să desființezi Biserica, lucrarea harului, pentru că <<Tatăl Meu până acum lucrează și Eu lucrez>> până în veac. Harul Domnului nu are sabat. Când spunem că nu se mai poate dobândi harul îi facem pe toți sfinții netrebniți, adică de nici o trebuință. Părintele Porfirie spune că tipul acesta de smerenie este drăcească. Dacă micșorezi cu ceva chemarea care ți-a adresat-o ție Dumnezeu, omule, este un păcat, o hulă - spune Bătrânul Sofronie.

G. M.: *Cum vedeți sporirea duhovnicească în vremurile de acum, lucrarea de despățimire?*

P. E.: Înainte, Părinții se retrăgeau în pustie, dobândeau har, apoi ieșeau și le vorbeau și altora. Ajungeau la o așezare, îmbrăcau ei înșiși harul, după care puteau să învieze și alte suflete. Noi nu mai avem răgazul acesta. Eu ce fac? Mă trezesc la 22 de ani duhovnic, dar nu și înduhovnicit. Nu vreau să hulesc lucrarea harului, dar omenește suntem nepregătiți pentru așa ceva. Nu putem decât să ne răstignim, să ne predăm voii Domnului și să învățăm din mers. În timp de război nu mai ai vreme să faci școala de ofițeri ca pe timp de pace. Faci niște cursuri acolo și te-a trimis pe front: îți mai pune și o mitralieră în spate, îți arată trăgaciul și inamicul și... atât! Restul le mai înveți “din mers”. E înfricoșător, dar asta-i realitatea. Dacă ajungem la liman - Domnul știe. Mai auzim și tot felul de sminteli, că monahul cutare a plecat în lume și câte altele. Nu-i de mirare. **Spune la Pateric să nu ne mirăm că pleacă unii în lume, să ne mirăm că mai rezistă cineva. Cei care vor birui vor fi mai mari decât Părinții.**

(Din GLASUL MONAHILOR - revistă de înnoire duhovnicească a Mănăstirii “Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”, Petru Vodă, nr. 5-6 (19-20) - Mai-Iunie 2005) , după Site-ul lui Laurentiu Dumitru